

6. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, №№ 40-44, ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
7. Ostrovska B. V. Outside of the right to life: bioethical problem of embryos destruction in the assisted reproductive technologies application. *European Political and Law Discourse*. 2020. Vol. 7. Iss. 5. P. 64–71. URL: DOI:10.46340/eppd.2020.7.5.9.
8. The World Bank. Data. Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine?view=chart>.

ПЕТРОВСЬКИЙ П. М., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного врядування Національного університету «Львівська політехніка»

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЯК ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ

Повномасштабна і тотальна війна рф проти України спрямованою на знищення всього українського. Під прикриттям денационалізації та демілітаризації здійснюється геноцид української нації, реальними проявами якого є вбивства, катування, гвалтування, мародерство та інші воєнні злочини проти людяності. Сучасна тотальна війна у своїх гібридних проявах має реальну і віртуальну площину, тобто паралельно із реальним фронтом йде боротьба на смисловому фронті [1]. Сміслова війна – це складова частина імперської війни, що спрямована на зміну мислення та поведінки супротивника за допомогою нав'язування йому вигідних агресору значень, смислів, цінностей. Вона спрямована на психологічний стан особи з метою позбавити її здатності притомно мислити, посіяти сумнів, зневіру і страх. Вона використовує технології пост-правди, коли справжній стан речей підмінюється його хибною інтерпретацією, яка мультиплікується в низці наративів. Тоді реальні події позбавляються своєї достовірності, більше того, вони підмінюються фейками. За цих умов особа втрачає здатність розрізняти істинні й хибні твердження та «впадає» в когнітивний дисонанс.

Сміслова війна змінює розуміння – переконання й самоідентифікацію особи. Відповідно формуються вигідні агресору соціальні цінності, політичні орієнтири, принципи й критерії ідентифікації та спрямування особи й суспільства [2].

Війну як екзистенціальний конфлікт варто визначати із урахуванням основних ідей філософії екзистенціалізму щодо особливостей екзистенції людини [3]. У цьому контексті екзистенція – це життя і діяльність людської особистості в повноті її проявів, у вимірах інтроспекції (багатство намірів, мотивів, прагнень) та ідентичності з оточенням (усвідомлена спорідненість з сім'єю, родиною, громадою, нацією та людством). Сутнісною ознакою людської екзистенції є свобода (думки і дії), здатність самостійно вибирати свій життєвий шлях і стверджувати власний причинний ряд (І. Кант). Українці проявили повноту своєї екзистенції в трьох останніх революціях, свобода і прагнення суверенності є невід'ємною рисою їхнього життя. Власне це

становить сутність боротьби українства проти навали рашизму, є комплексним соціально-психологічним детермінантом військового героїзму.

Отже, екзистенціальний конфлікт – це конфлікт, що реалізує не стихійні чи випадкові ставлення сторін, а є свідомо обґрунтованим. Так, з боку рф, здійснюється імперська загарбницька політика, що має декілька взаємозумовлених напрямів формування, а саме:

- історичний, як імперська політика московії впродовж декількох століть [4];
- доктринальний – політично визначений як офіційна імперська стратегія;
- законодавчий, затверджений низкою нормативно-правових документів;
- соціологічний, як загально-соціальне схвалення (легітимізація) війни і загарбницької політики уряду;
- соціально-психологічний – сукупність домінуючих в суспільстві настроїв, емоцій тощо;
- особистісний – виправдання зла зовнішніми чинниками, переведення відповідальності на політиків тощо.

Сформовані пропагандистською машиною кремля домінуючий соціально-психологічний стан суспільства можна класифікувати низкою характеристик, зокрема:

- на рівні світоглядних установок – конформізм, патерналізм і макіавелізм і антигуманізм;
- з боку домінуючих емоційних установок – правовий нігілізм, ресентимент і делінквентність;
- на особистому рівні – відмова від раціональних критеріїв оцінки подій, бездумно-емоційне сприйняття реальності та підпорядкування домінуючим установкам. Доречно послатися на Д. Кулебу, який стверджує, що «...емоція – королева агресивних і спокусливих комунікацій» [5, с.181].

Концентрованим проявом соціально-психологічного стану рашистів є делінквентність, яка визначається як схильність особи до порушення правових і моральних норм суспільства. За звичних умов делінквентність проявляється як несвідомо-емоційні реакції особи на надзвичайні обставини. Проте в системі координат загарбницької війни рф, вона набуває особливого значення, стає загальною установкою на здійснення злочинів. Фактично це санкціонована політичним керівництвом (законодавчо підтверджена і легітимізована суспільством) агресивна лінія поведінки російських військовослужбовців, що має наступні ознаки:

- порушення норм законів, конвенцій і правил ведення війни;
- схильність до вчинення важких кримінальних злочинів;
- демонстративність вчинення злочинів;
- некерованість, агресивність і жорстокість.

Необхідно констатувати, що масова делінквентність війська рф зумовлена свідомою політикою держави, яка культивує ненависть, нетерпимість і ворожість до інших народів і соціальних груп. Подібно вирішується питання

співвідношення принципів «сила права» і «право сили». На відміну від демократичного принципу «сили права», що означає правомірне насильство щодо злочинців, «право сили» орієнтує на свавільне використання сили і служить своєрідним виправданням проявів делінквентності. Тим самим російське суспільство формує запит на протиправну поведінку, на внутрішню готовність членів соціуму до порушення не тільки правових, але й моральних норм людського існування.

Конфліктологічний контекст аналізу війни з необхідністю зумовлює висновки що на сьогодні відбувається подальша ескалація війни як екзистенціального конфлікту, оскільки дві його сторони мають абсолютно протилежні соціально-психологічні установки. Суспільстві рф налаштоване на тотальне знищення української сторони. І навіть збільшення матеріальних втрат і людських жертв не веде до критичного осмислення причин війни та визнання її повної абсурдності. Більше того, відбувається посилення її ціннісного значення (вальвація війни) та підтримка злочинної політики кремля. Російсько-українська війна має екзистенціальну природу і для повної перемоги України над ворогом, помимо військової перемоги на полі бою, потрібна концептуальна зброя та політична й соціально-психологічна єдність української нації.

Література

1. Почепцов, Георгій Смишли і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах. – Вид дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 316 с.
2. Петровський П.М. Теоретико-методологічні основи перемоги України в сучасній смисловій війні \ Ефективність державного управління : зб. наук. пр. / за заг. ред. чл.-кор. НАН В. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019 - Вип.58 – С. 13-25.
3. Іван Патриляк. Війна Росії проти України є екзистенційною, буттєвою. <https://armyinform.com.ua/2022/04/29/vijna-rosiyi-proty-ukrayiny-ye-ekzystenczijnoyu-buttyevoyu-ivan-patrylyak/>
4. Шевельов Ю. Москва, Маросейка.\ З історії незакінченої війни \ Упоряд. Оксана Забужко, Лариса Масенко. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянської академії», 2009, - 471 с.
5. Кулеба, Дмитро. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. – Вид. 3-тє, оновл. – Київ : Книголав, 2022. – 384 с.

РАЄВСЬКА А.І., аспірантка 2-го року навчання, спеціальності «Психологія», НаУКМА, **БОДНАР А.Я.**, к. психол. н., доц., НаУКМА

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У СТУДЕНТІВ

Емоційне вигорання студентства є актуальною та поширеною проблемою, яка має серйозний вплив на психологічне та фізичне благополуччя студентів. Дослідження показали, що існує низка чинників, які сприяють розвитку цього синдрому.

По-перше, надмірне навантаження та стрес, пов'язані з академічними